

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SLOVENŠČINA V LETU 2023

Poročilo DPK SM za slovenščino

Vsebina

Vsebina.....	1
1 Struktura kandidatov.....	2
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih	4
1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023	6
2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023 ..	7
2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2 Meje med ocenami	10
2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah	11
3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023.....	13
4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	15
4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	15
4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	16
4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	16
4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	22
4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	22
5 Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	23
5.1 Zunanje ocenjevanje	23
5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	23
6 Povzetek	25
6.1 Ocena uspeha kandidatov	25
6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol.....	25
6.3 Druge ugotovitve	26

Avtorja:

dr. Irena Velikonja Kolar, glavna ocenjevalka za slovenščino

dr. Matej Šekli, predsednik DPK SM za slovenščino

Poročilo je potrdila DPK SM za slovenščino na dopisni seji, 5. 10. 2023.

Ljubljana, september 2023

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in kandidatov poklicne mature). Na dosežkih te skupine se določajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno maturo (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit iz predmeta SM.

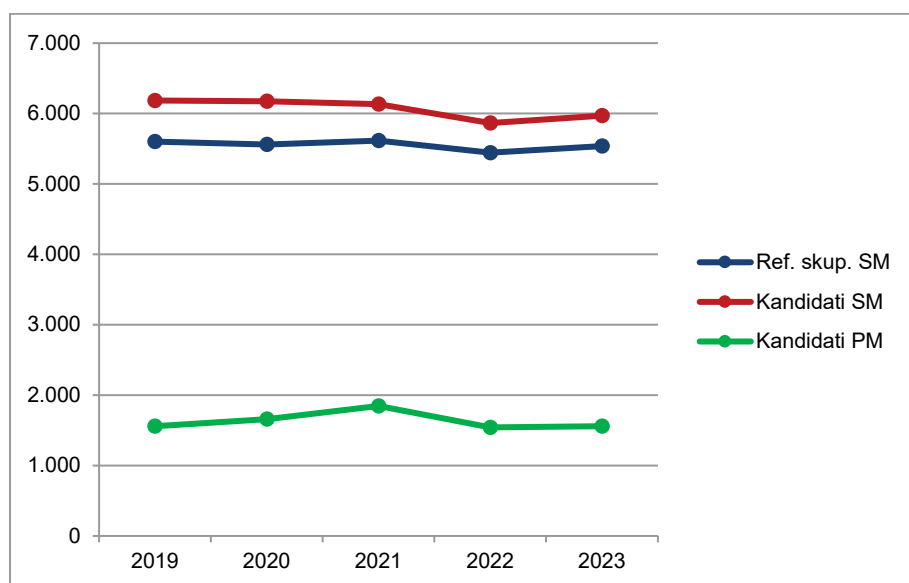
Okrajšava: kandidati PM.

1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2019 do 2023. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2019–2023

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2019	5.600	6.185	1.560
2020	5.560	6.173	1.657
2021	5.615	6.134	1.846
2022	5.444	5.865	1.542
2023	5.539	5.970	1.558

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2019–2023

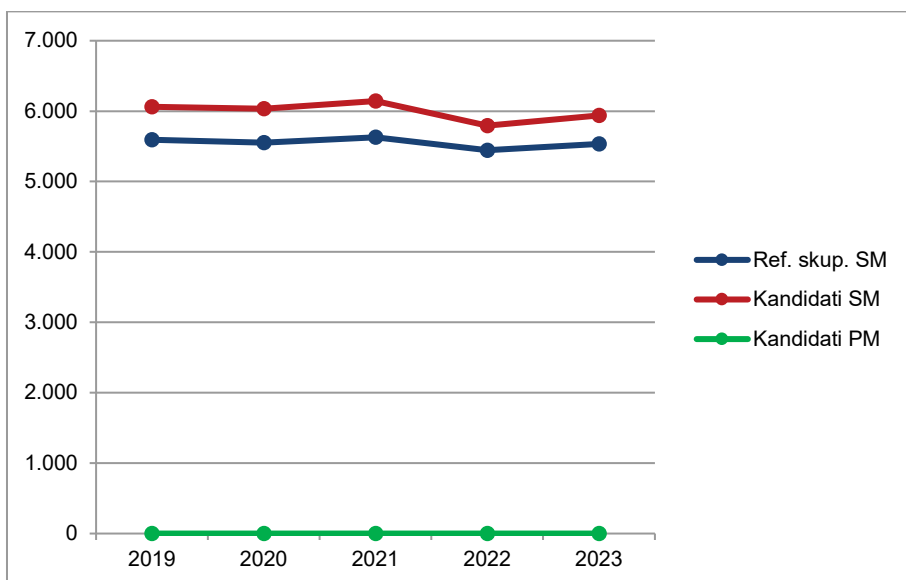
Vir: Državni izpitni center, 2023

1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali slovenščino v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2019 do 2023. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2019–2023

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2019	5.593	6.062	0
2020	5.551	6.036	0
2021	5.628	6.143	0
2022	5.445	5.794	0
2023	5.534	5.938	0

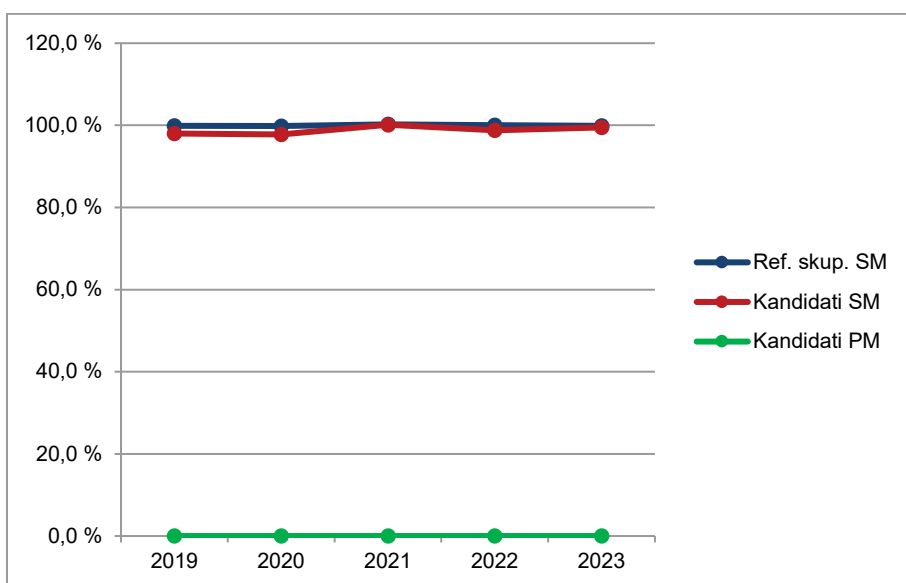
Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2019–2023

Vir: Državni izpitni center, 2023

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali slovenščino (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2019 do 2023 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: *Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2019–2023*

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2019	99,9 %	98,0 %	0,0 %
2020	99,8 %	97,8 %	0,0 %
2021	100,2 %	100,1 %	0,0 %
2022	100,0 %	98,8 %	0,0 %
2023	99,9 %	99,5 %	0,0 %

Slika 1.2.2: *Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2019–2023*

Vir: Državni izpitni center, 2023

1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023

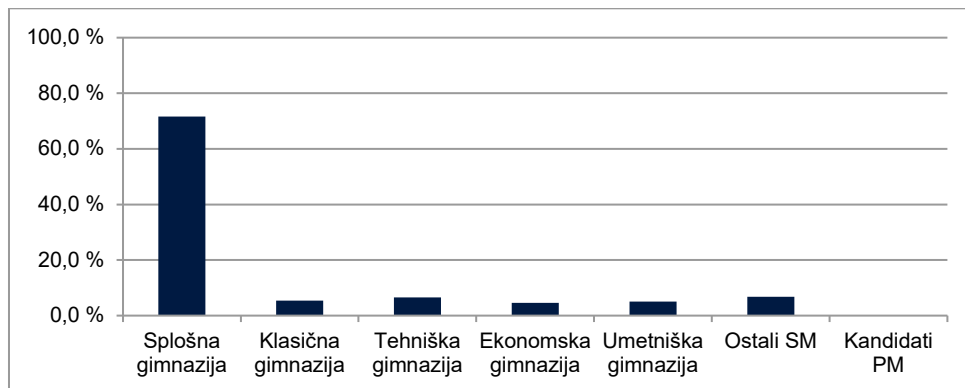
	Število	Delež
Splošna gimnazija	4.252	71,6 %
Klasična gimnazija	317	5,3 %
Gimnazija	4.569	76,9 %
Tehniška gimnazija	392	6,6 %
Ekonomska gimnazija	275	4,6 %
Umetniška gimnazija	298	5,0 %
Strokovna gimnazija	965	16,3 %
Ref. skup. SM	5.534	93,2 %
Ostali SM	404	6,8 %
Kandidati SM	5.938	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023

Vir: Državni izpitni center, 2023

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

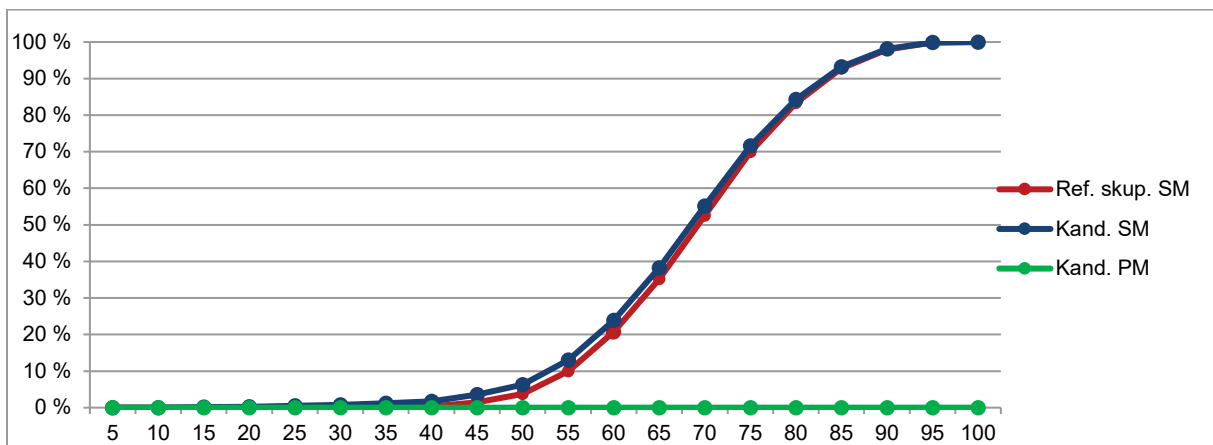
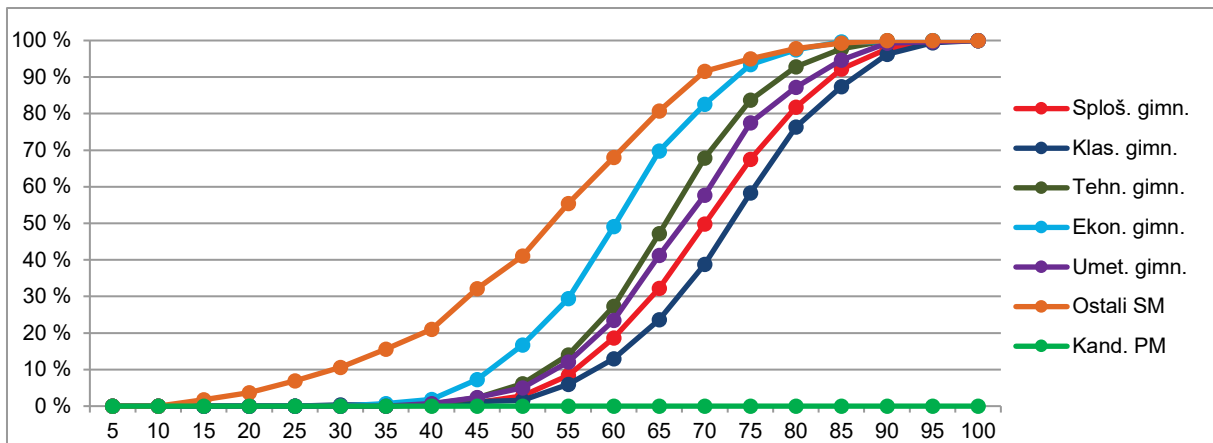
Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2023 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

Preglednica 2.1.1: *Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah*

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	7	7	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	13	13	0
26-30	1	1	2	0	0	0	0	2	17	15	0
31-35	3	0	3	0	2	0	2	5	25	20	0
36-40	5	1	6	2	3	2	7	13	35	22	0
41-45	31	2	33	7	15	5	27	60	105	45	0
46-50	79	1	80	15	26	8	49	129	165	36	0
51-55	239	14	253	31	35	21	87	340	398	58	0
56-60	434	22	456	52	54	34	140	596	647	51	0
61-65	580	34	614	78	57	53	188	802	853	51	0
66-70	746	48	794	81	35	49	165	959	1.003	44	0
71-75	751	62	813	62	30	59	151	964	978	14	0
76-80	607	57	664	36	11	29	76	740	751	11	0
81-85	445	35	480	19	6	22	47	527	533	6	0
86-90	234	28	262	9	0	14	23	285	288	3	0
91-95	93	10	103	0	1	1	2	105	105	0	0
96-100	4	2	6	0	0	1	1	7	7	0	0
SKUPAJ	4.252	317	4.569	392	275	298	965	5.534	5.938	404	0

Preglednica 2.1.2: *Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah*

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	7 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	11 %	-
35	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	1 %	16 %	-
40	0 %	1 %	0 %	1 %	2 %	1 %	1 %	0 %	2 %	21 %	-
45	1 %	1 %	1 %	2 %	7 %	2 %	4 %	1 %	4 %	32 %	-
50	3 %	2 %	3 %	6 %	17 %	5 %	9 %	4 %	6 %	41 %	-
55	8 %	6 %	8 %	14 %	29 %	12 %	18 %	10 %	13 %	55 %	-
60	19 %	13 %	18 %	27 %	49 %	23 %	32 %	21 %	24 %	68 %	-
65	32 %	24 %	32 %	47 %	70 %	41 %	52 %	35 %	38 %	81 %	-
70	50 %	39 %	49 %	68 %	83 %	58 %	69 %	53 %	55 %	92 %	-
75	67 %	58 %	67 %	84 %	93 %	78 %	85 %	70 %	72 %	95 %	-
80	82 %	76 %	81 %	93 %	97 %	87 %	92 %	83 %	84 %	98 %	-
85	92 %	87 %	92 %	98 %	100 %	95 %	97 %	93 %	93 %	99 %	-
90	98 %	96 %	98 %	100 %	100 %	99 %	100 %	98 %	98 %	100 %	-
95	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

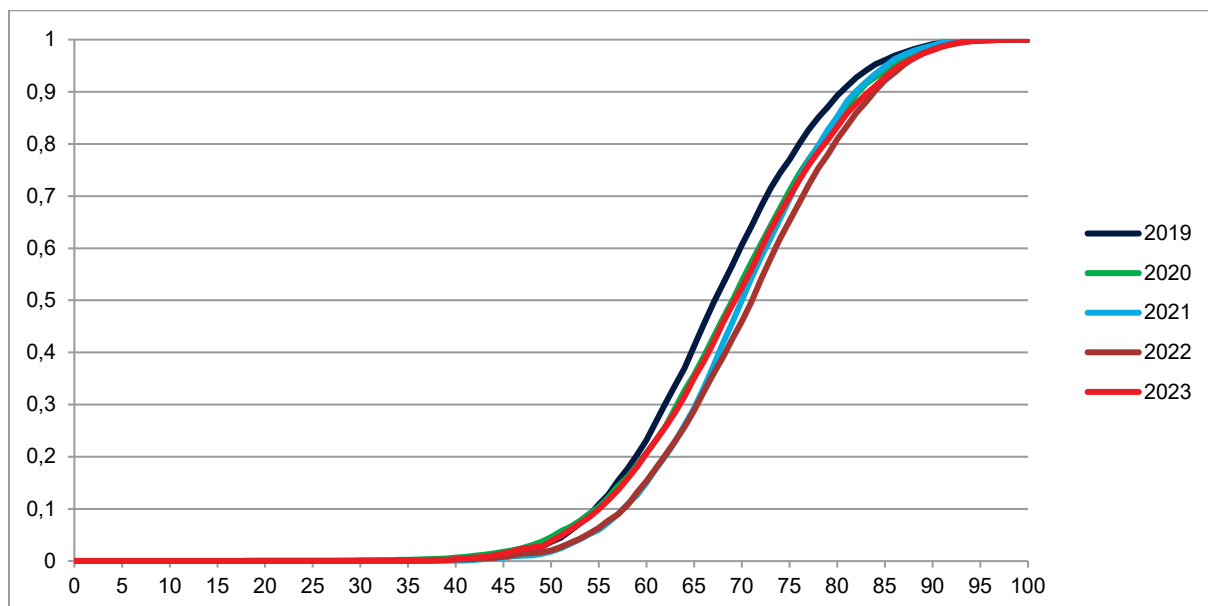
Vir: Državni izpitni center, 2023

2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med točkovnimi ocenami v letih od 2019 do 2023, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med točkovnimi ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med točkovnimi ocenami za zadnjih pet let

Leto	Točkovne ocene						
	2	3	4	5	6	7	8
2019	49	59	65	70	75	80	86
2020	49	59	65	70	75	80	86
2021	49	59	65	70	75	80	86
2022	50	59	65	70	75	80	86
2023	50	59	65	70	75	80	86

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center, 2023

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah

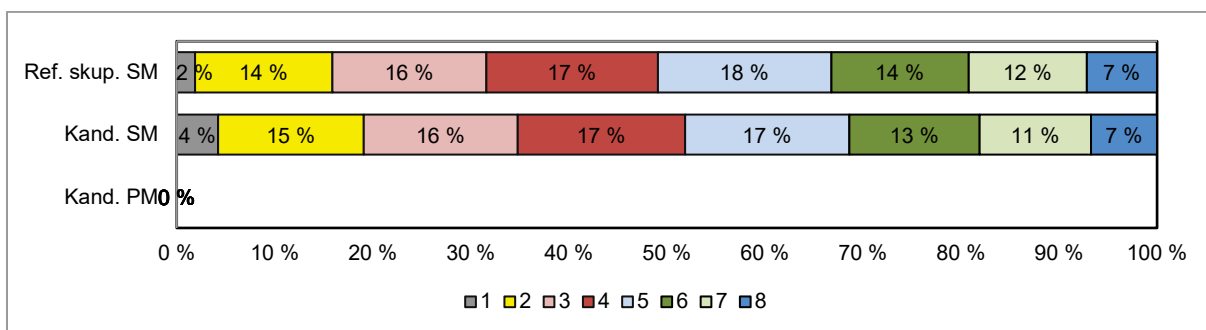
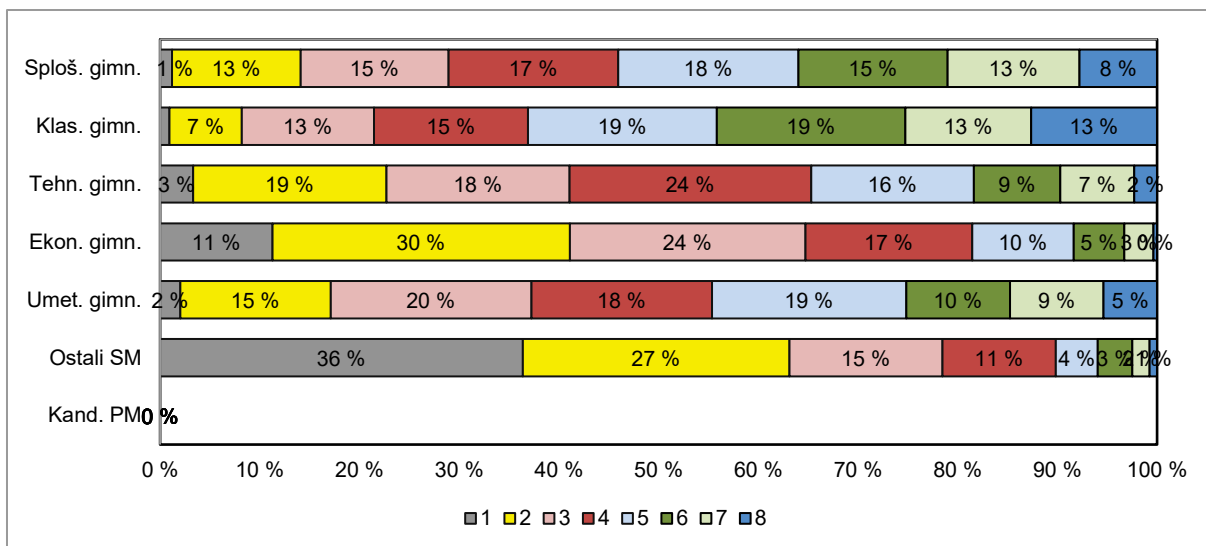
Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2023 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi točkovnimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

Preglednica 2.3.1: *Frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah*

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	51	3	54	13	31	6	50	104	251	147	0
2	548	23	571	76	82	45	203	774	882	108	0
3	631	42	673	72	65	60	197	870	932	62	0
4	724	49	773	95	46	54	195	968	1.014	46	0
5	769	60	829	64	28	58	150	979	996	17	0
6	636	60	696	34	14	31	79	775	789	14	0
7	562	40	602	29	8	28	65	667	674	7	0
8	331	40	371	9	1	16	26	397	400	3	0
Uspešni	4.201	314	4.515	379	244	292	915	5.430	5.687	257	0
Skupaj	4.252	317	4.569	392	275	298	965	5.534	5.938	404	0

Preglednica 2.3.2: *Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah*

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	1 %	1 %	3 %	11 %	2 %	5 %	2 %	4 %	36 %	-
2	13 %	7 %	12 %	19 %	30 %	15 %	21 %	14 %	15 %	27 %	-
3	15 %	13 %	15 %	18 %	24 %	20 %	20 %	16 %	16 %	15 %	-
4	17 %	15 %	17 %	24 %	17 %	18 %	20 %	17 %	17 %	11 %	-
5	18 %	19 %	18 %	16 %	10 %	19 %	16 %	18 %	17 %	4 %	-
6	15 %	19 %	15 %	9 %	5 %	10 %	8 %	14 %	13 %	3 %	-
7	13 %	13 %	13 %	7 %	3 %	9 %	7 %	12 %	11 %	2 %	-
8	8 %	13 %	8 %	2 %	0 %	5 %	3 %	7 %	7 %	1 %	-
Uspešni	99 %	99 %	99 %	97 %	89 %	98 %	95 %	98 %	96 %	64 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: *Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah*

Vir: Državni izpitni center, 2023

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2023

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	4252,00	317,00	4569,00	392,00	275,00	298,00	965,00	5534,00	5938,00	404,00	0,00
Povprečni splošni uspeh pri SM*	20,88	22,05	20,96	19,08	16,56	19,32	18,52	20,56	20,46	16,64	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,94	4,02	3,95	3,84	3,59	3,93	3,80	3,92	3,88	2,96	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,93	4,06	3,94	3,93	3,72	4,00	3,89	3,93	3,90	3,17	-
Povprečna točkovna ocena pri predmetu SM	4,75	5,15	4,77	3,98	3,13	4,34	3,85	4,61	4,46	2,41	-
Povprečna originalna točkovna ocena pri predmetu SM**	4,74	5,14	4,77	3,97	3,12	4,32	3,83	4,60	4,45	2,39	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	70,30	72,74	70,47	65,94	60,52	67,88	64,99	69,51	68,32	51,94	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	70	73	71	66	60	68	65	70	69	54	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	10,56	10,61	10,58	9,78	10,08	10,62	10,54	10,78	12,00	15,47	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,51	3,66	3,52	3,16	3,03	3,30	3,17	3,46	3,43	2,66	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	3,52	3,72	3,54	3,43	3,24	3,51	3,40	3,51	3,48	2,83	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in točkovne ocene pri predmetu SM*	0,83	0,83	0,84	0,76	0,82	0,85	0,80	0,84	0,84	0,79	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,76	0,75	0,76	0,62	0,70	0,70	0,66	0,74	0,74	0,60	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,71	0,70	0,71	0,62	0,62	0,66	0,62	0,68	0,68	0,51	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,71	0,72	0,71	0,60	0,65	0,70	0,65	0,70	0,71	0,65	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,71	0,72	0,71	0,60	0,65	0,70	0,65	0,70	0,71	0,65	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,70	0,69	0,70	0,62	0,70	0,65	0,65	0,70	0,71	0,63	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,66	0,65	0,66	0,62	0,64	0,67	0,64	0,65	0,66	0,59	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,38	0,48	0,39	0,36	0,38	0,46	0,42	0,40	0,47	0,49	-
Odstotek neuspešnih s PP	1,20	0,95	1,18	3,32	11,27	2,01	5,18	1,88	4,23	36,39	-
Odstotek neuspešnih brez PP	2,05	1,58	2,01	4,34	13,09	3,69	6,63	2,82	5,19	37,62	-

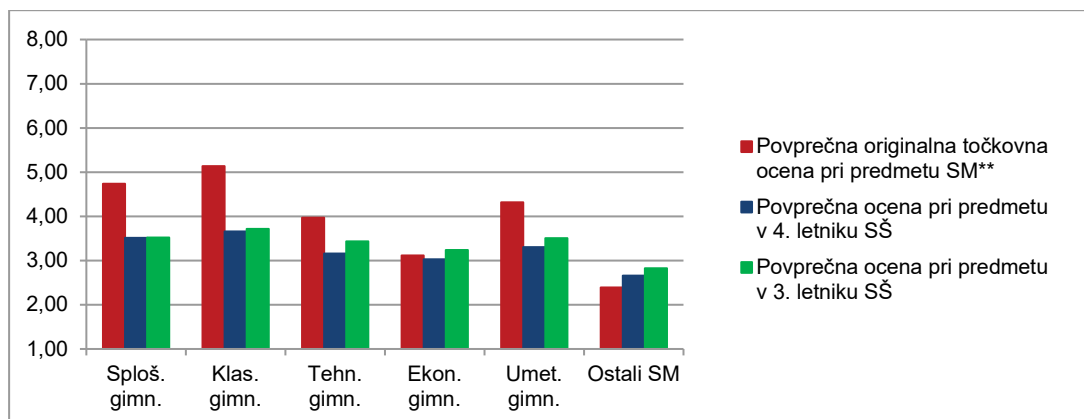
* Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

** Originalna točkovna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne) ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

*** Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno točkovno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

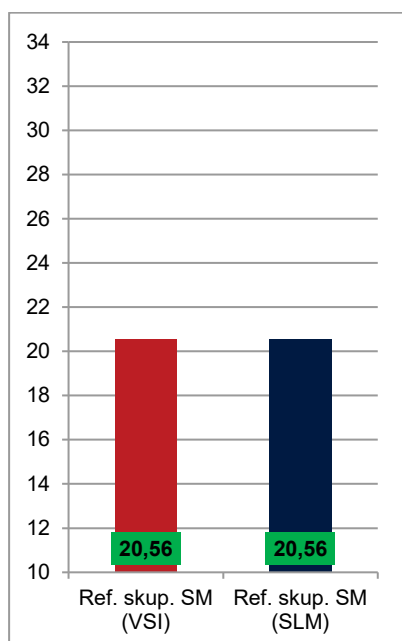
Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne točkovne ocene pri izpitu SM iz slovenščine in povprečnih ocen iz slovenščine v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

Slika 3.1: Povprečne (točkovne) ocene pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2023

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2023 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz slovenščine (ref. skup. SM – SLM).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2023

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2023.

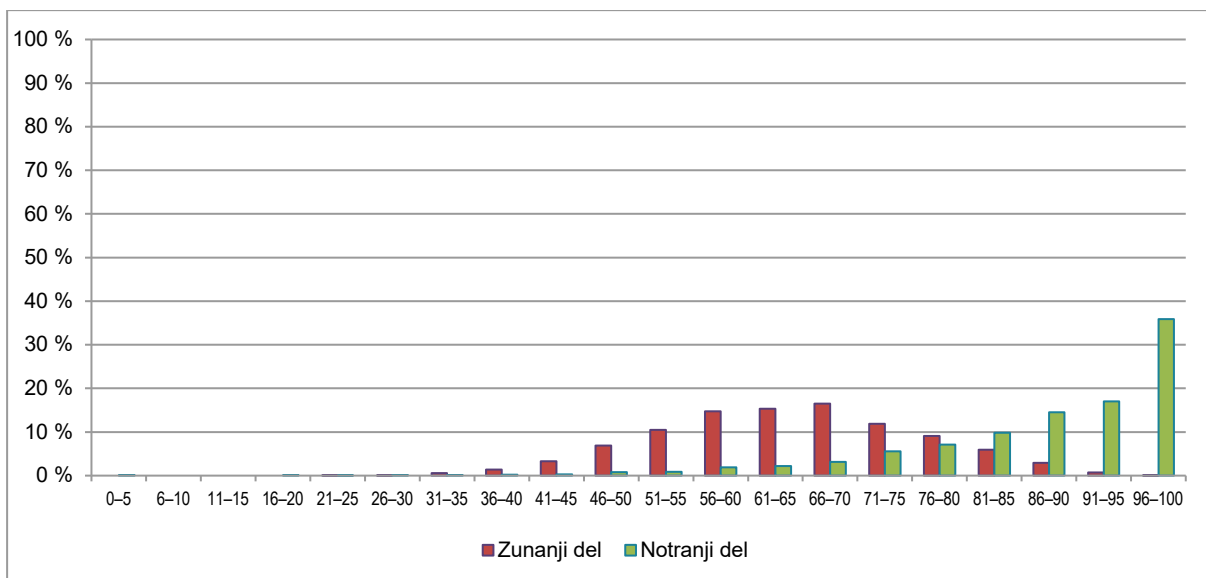
Preglednica 4.1.1: *Osnovni statistični podatki*

	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	5.534	5.534
Povprečno število odstotnih točk	51,65	17,87
Standardni odklon odstotnih točk	9,46	2,62
Maksimalno število odstotnih točk	78,00	20,00
Povprečna težavnost	0,65	0,89

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2023.

Preglednica 4.1.2: *Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita*

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	1 %	0 %
36–40	1 %	0 %
41–45	3 %	0 %
46–50	7 %	1 %
51–55	10 %	1 %
56–60	15 %	2 %
61–65	15 %	2 %
66–70	17 %	3 %
71–75	12 %	6 %
76–80	9 %	7 %
81–85	6 %	10 %
86–90	3 %	14 %
91–95	1 %	17 %
96–100	0 %	36 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center, 2023

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM po posameznih delih izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2023.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Ustni izpit
Število kandidatov	5.534	5.534	5.534
Povprečno število odstotnih točk	31,83	19,78	17,87
Standardni odklon odstotnih točk	6,36	4,02	2,62
Maksimalno število odstotnih točk	50,00	30,00	20,00
Povprečna težavnost	0,64	0,66	0,89

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Kandidati pišejo izpitno polo 1 (IP1) in izpitno polo 2 (IP2) ter opravljajo ustni izpit. IP1 je šolski esej, kandidati izbirajo med dvema tipoma eseja, razpravljalnim in razlagalnim/interpretativnim. Šolski esej pišejo na podlagi tematskega sklopa, ki vključuje razpisana literarna besedila. IP2 je razčlemba neumetnostnega besedila, ki vključuje naloge na vseh jezikovnih ravneh in tvorbo krajšega neumetnostnega besedila. Ustni izpit vsebuje tri vprašanja: branje odlomka umetnostnega besedila ali kratkega umetnostnega besedila, interpretacijo prebranega besedila in njegovo umestitev v literarnozgodovinski kontekst ter splošno vprašanje iz književnosti ali jezika.

4.3.1 IZPITNA POLA 1 (ŠOLSKI ESEJ)

Kandidat s pisanjem šolskega eseja dokaže, da zna o literarnih besedilih predpisanega tematskega sklopa po podanih smernicah napisati daljše besedilo (najmanj 600 besed), ki je vsebinsko smiselno in

zaokroženo, zgradbeno in slogovno ustrezno ter jezikovno pravilno. V tej izpitni poli kandidat torej dokazuje razvitost svoje literarnobralne in sporazumevalne zmožnosti.

Naslov tematskega sklopa na letošnjem izpitu splošne mature iz slovenščine je bil *Ženska na odru sveta*, v razpisanem sklopu so bila štiri dramska besedila, in sicer *Antigona* grškega dramatika Sofokla, *Nora/Hiša lutk* norveškega dramatika Henrika Ibsena ter dve slovenski drami, *Dogodek v mestu Gogi Slavka Gruma* in *Antigona* Dominika Smoleta.

Šolski esej je pisalo 5.534 kandidatov, pri čemer so v povprečju dosegli 31,83 odstotne točke. Indeks objektivnosti je bil 0,61. Kontrolno ocenjenih je bilo 578 esejev, kar predstavlja 10,4 %. Trije kandidati so dosegli vse možne točke, tj. 50 točk. V nadaljevanju so posebej predstavljene analize dosežkov pri razpravljalnem in interpretativnem eseju.

RAZPRAVLJALNI ESEJ

Kandidati so pisali razpravljalni esej z naslovom *Ali je večje zlo živeti v Gogi ali v Tebah?*; k razmišljanju o vplivu dogajalnega prostora na ravnanje in odločanje oseb sta jih usmerila dva podana odlomka iz Grumove in Smoletove drame; navodila za pisanje so kandidate vodila od predstavitve dveh dogajalnih prostorov prek primerjave o vplivu dogajalnega prostora na svobodno voljo in delovanje oseb do presojanja o tem, kako sta dogajalna prostora povezana s sporočilnostjo dram, in aktualizacije dogajalnega prostora/dogajalnih prostorov. Naslov in navodila za pisanje so bila zastavljena problemsko, hkrati pa dovolj odprta, da so kandidati ob njih lahko dokazovali razvitost svoje literarnobralne zmožnosti. Naloge so bile zastavljene na taksonomsko različnih stopnjah in skladne s Predmetnim izpitom katalogom za splošno matura.

Razpravljalni esej je pisalo 4.255 kandidatov, kar predstavlja 76,8 % vseh kandidatov. To je bistveno manj kot v prejšnjih letih (lani je razpravljalni esej pisalo kar 97 % kandidatov). Večji delež kandidatov, ki so se odločili za pisanje interpretativnega eseja v primerjavi s prejšnjimi leti, lahko pripišemo dejstvu, da je bil letošnji razpravljalni esej nekoliko zahtevnejši (predvsem z nalogami na tretji taksonomski stopnji) in da so bila navodila za pisanje glede na temo (dogajalni prostor) za kandidate manj pričakovana. V povprečju so kandidati pri razpravljalnem eseju dosegli 31,90 točke (lani: 33,64; predlani: 30,83). Indeksi so: indeks težavnosti 0,64, indeks diskriminativnosti 0,63, indeks objektivnosti 0,62.

Postavka A se je delila na dva dela, v njej so morali kandidati predstaviti dogajalni prostor (A1) in pojasniti vlogo dialogov in didaskalij pri oblikovanju dogajalnega prostora (A2). Naloga je bila na prvi oz. na drugi taksonomski stopnji, vsak del je bil vreden po 6 točk. Pri delu A1 so v povprečju dosegli 3,97 točke (IT = 0,66); točke so kandidati izgubljali predvsem zaradi tega, ker v predstavitev niso eksplicitno vključevali podatkov iz podanih odlomkov ali ker so prostor (predvsem pri Antigoni) predstavili preveč enostransko, brez vključevanja dogajalnega prostora za obzidjem. Kljub temu da je bila postavka z opisovanjem kot najenostavnejšim načinom razvijanja teme na prvi taksonomski stopnji, ni bila (pre)lahka in je kandidate dobro ločevala po znanju (ID = 0,46). Del A2 je bil nekoliko zahtevnejši, saj je od kandidatov zahteval razlaganje kot temeljni način razvijanja teme; v tem delu so v povprečju dosegli 3,02 točke (IT = 0,50). Kandidati so točke izgubljali, ker zaenkrat slabo razumejo strukturo dramskega besedila – v preteklih letih so bili namreč navajeni predvsem na naloge, ki so jih usmerjale v razumevanje vsebine (tj. zgodbe), manj pa so pripravljeni na razmisleke o vlogi strukturnih elementov literarnih besedil in njihovem vplivu na vsebino ali sporočilnost. Tudi ta postavka je kandidate odlično ločevala po znanju (ID = 0,55).

Postavka B, v kateri so morali kandidati primerjati vpliv dogajalnega prostora na svobodno voljo in delovanje oseb, je bila za kandidate podobno zahtevna kot postavka A1. Dosegli so 4,94 točke od 8 (IT = 0,62). Naloga je bila zelo odprta in je omogočala mnoge različne rešitve, kar je za manj zmožne kandidate po navadi zahtevnejše, saj se je treba v naboru različnih možnosti odločiti za dva do tri člene primerjave in ju/jih prepričljivo izpeljati. Zaradi vsebinske zahtevnosti je naloga uvrščena na drugo in tretjo taksonomsko stopnjo, saj poleg zgolj razumevanja vsebine od kandidatov zahteva tudi odnosno

znanje. Izkušnje pri ocenjevanju povedo, da kandidati strukturo primerjave relativno dobro obvladajo, manj pa so zmožni samostojno izbrati člene primerjave in jih prepričljivo razložiti. Zaradi vsega navedenega je naloga zelo dobro ločevala kandidate (ID = 0,60).

V postavki C so morali kandidati presoditi, ali je dogajalni prostor povezan s sporočilom dram. Tudi ta postavka je uvrščena na drugo in tretjo taksonomsko stopnjo; vredna je bila 6 točk. Kandidati so v povprečju dosegli 3,53 točke (IT = 0,59). Kandidati so dobro povzeli in predstavili sporočilo dram, manj prepričljivo pa so to sporočilo povezali z dogajalnim prostorom (tretja taksonomska stopnja). Slabše rešitve kažejo, da so kandidati za enkrat v povprečju manj zmožni samostojno razmišljati in povezovati posamezne elemente literarnega dela, medtem ko je osnovno znanje in razumevanje zgolj vsebinskih elementov pri kandidatih na dovolj visoki ravni.

Postavka Č je bila v celoti na tretji taksonomski stopnji, in sicer je od kandidatov zahtevala aktualizacijo. Presoditi so morali, ali je kateri od obeh dogajalnih prostorov (Goga ali Tebe) bolj podoben sodobnemu svetu. Kljub temu da je naloga taksonomsko najzahtevnejša, je po indeksu težavnosti najbližje taksonomsko najmanj zahtevni postavki A1 (IT = 0,64), kar kaže na to, da so kandidatom naloge, ki od njih zahtevajo premisleke o njihovem lastnem času in prostoru oz. bivalnem položaju, blizu in da imajo o tem marsikaj povedati. Kljub temu da je naloga zelo odprta, dobro ločuje manj zmožne kandidate od bolj zmožnih (ID = 0,49).

Iz indeksov diskriminativnosti za vse vsebinske postavke je razvidno, da so bile naloge vsebinsko ustrezno sestavljene: indeksi se gibljejo od 0,46 do 0,60. Indeksi med 0,40 in 0,60 so tisti, ki najbolj ločujejo kandidate, – vse naloge so znotraj tega pasu. Ustrezen indeks diskriminativnosti ima tudi postavka *Dodatne točke* (ID = 0,42), ki je od lanskega leta dalje natančneje opredeljena (opisniki za 1, 2 oz. 3 dodatne točke, ki upoštevajo tako nadstandardno vsebino kot nadstandardni jezik). IT (= 0,09) sicer kaže, da so se ocenjevalci za dodatne točke redko odločali, vendar pa so dodeljene točke dosegle svoj namen, saj so jih (po ustreznem ID sodeč) dobili učno boljši kandidati.

Pri jezikovnih postavkah so kandidati v povprečju dosegli 13,78 točke (od skupaj 20 točk), kar pomeni 68,9 %. Ta rezultat je celo rahlo višji od lanskega (13,67 točke ali 68,3 %). Podoben rezultat kot lansko leto kaže stabilnost pri ocenjevanju jezika v eseju; naj spomnimo, da smo z lansko maturo uvedli pomembne spremembe pri ocenjevanju jezika in s tem zagotovili večjo pravičnost ocenjevanja jezika (predlani, ko se je jezik ocenjeval po drugačnem sistemu, je bil rezultat jezikovnih postavk 10,27 točke ali 51 %). Indeksi težavnosti posameznih jezikovnih postavk pokažejo, da so za kandidate najtežji pravopis (IT = 0,59), notranja zgradba/koherenca besedila (IT = 0,65) in slovnica (IT = 0,68), najlažja pa je zunanja zgradba, tj. členitev na ustrezne odstavke (IT = 0,88). Indeksi diskriminativnosti so za jezikovne postavke odlični, saj se gibljejo med 0,52 in 0,59. Izjema je le zunanja zgradba, ki pa ima tudi zaradi majhnega razpona točk (0, 1 ali 2 točki) nekoliko »izkrivljene« indekse.

INTERPRETATIVNI ESEJ

Kandidati so pisali interpretativni esej na dva odlomka iz drame *Nora/Hiša lutk* Henrika Ibsena. Odlomka sta bila vsebinsko povezana, oba s konca 1. dejanja drame; v prvem odlomku sta nastopila Nora in Krogstad, v drugem pa Nora in Helmer. Kandidati so morali opazovati predvsem Norino vedenje in čustveno stanje v obeh odlomkih ter ju povezati z družbeno in družinsko vlogo ženske na koncu 19. stoletja (dogajalni čas drame).

Interpretativni esej je pisalo 1.279 kandidatov ali 23,2 %. V primerjavi z lanskim letom, ko je interpretativni esej pisalo le 3 % kandidatov, in tudi v primerjavi z vsemi preteklimi leti, ko je bil delež kandidatov praviloma vedno nižji od 10 %, je letošnji delež interpretativnih esejev izjemno visok. To razložimo s tem, da je bil letošnji razpravljalni esej vsaj na prvi pogled za kandidate nekoliko zahtevnejši, zato so se verjetno v večji meri odločali za drugi esej. Rezultati interpretativnega eseja, ki so letos prvič lahko izračunani na relevantnem deležu kandidatov in so zato zanesljivejši, pokažejo veliko enakovrednost med esejema. V povprečju so kandidati pri interpretativnem eseju dosegli 31,60 točke

(lani: 35,70, predlani: 31,79 – primerjave s prejšnjimi leti, ko je bilo teh esejev tako rekoč le za vzorec, se zdijo manj relevantne). Indeksi so: indeks težavnosti 0,63, indeks diskriminativnosti 0,58 in indeks objektivnosti 0,56.

V postavki A so morali kandidati pojasniti povezanost med osebami, ki nastopajo v odlomkih, in pri tem upoštevati tudi predhodno dogajanje. Postavka je bila zahtevnostno na drugi taksonomski stopnji (poznavanje besedila in razumevanje odnosov), kandidati so v povprečju dosegli 4,77 točke od 6 (IT = 0,80). Naloga je bila za kandidate med vsemi (pričakovano) najmanj zahtevna; kljub temu pa je imela še vedno ustrezen indeks diskriminativnosti (ID = 0,33). V postavki B so morali kandidati predstaviti Krogstada in Helmerja v odlomkih; naloga je zahtevnostno sicer na prvi taksonomski stopnji, vendar se od kandidatov pričakuje zmožnost poglobljenega branja. Kandidati so to postavko v povprečju reševali slabše kot prejšnjo, saj so pogosto presplošno označevali osebi in niso izhajali iz odlomkov. Dosegli so 4,09 točke od 6 možnih (IT = 0,68), naloga je odlično ločevala slabše kandidate od boljših (ID = 0,52). Postavka C je bila dvodelna: kandidati so morali v delu C1 primerjati Norino vedenje in čustveno stanje v 1. in 2. odlomku, v delu C2 pa komentirati njeno vedenje z vidika družbene in družinske vloge. Pri C1 so v povprečju dosegli 4,33 točke od 8 možnih (IT = 0,54), pri C2 pa 2,66 od 6 možnih (IT = 0,44). Naloga je bila na splošno zahtevna. Drugi del so kandidati večinoma reševali na prvi ali drugi taksonomski stopnji – znali so predstaviti/povzeti družbeno in družinsko vlogo ženske, jo prepoznati/razumeti na konkretnem primeru, praviloma pa te konkretne vloge niso bili zmožni komentirati. Zahtevna naloga je odlično ločevala kandidate (ID = 0,52 in 0,43). V postavki Č so se morali kandidati opredeliti do pomembnosti vloge otrok v odlomku, naloga je bila po zahtevnosti predvsem na tretji taksonomski stopnji in je od kandidatov pričakovala literarno vrednotenje. Kandidati so v povprečju dosegli 2,21 točke od 4 možnih (IT = 0,55), tudi ta naloga je odlično ločevala kandidate med seboj (ID = 0,47).

Pri jezikovnih postavkah so kandidati v povprečju dosegli 13,49 točke (od skupaj 20 točk), kar pomeni 67,6 %. V primerjavi z razpravljalnim esejem so ta esej pisali jezikovno rahlo manj zmožni kandidati; rezultata ocen jezikovnih postavk sta sicer zelo podobna. Indeksi težavnosti posameznih jezikovnih postavk pokažejo, da so za kandidate najtežji pravopis (IT = 0,57), slovnica (IT = 0,63) in notranja zgradba (IT = 0,65), najlažja pa je zunanja zgradba (IT = 0,89). Indeksi diskriminativnosti so za jezikovne postavke odlični, saj se gibljejo med 0,47 in 0,52. Izjema je le zunanja zgradba, enako kot pri razpravljalnem esejem.

Sklep:

- Ugotovimo lahko, da sta bila oba tipa eseja za kandidate enako zahtevna. Glede na pretekla leta, ko so bile med esejema velike razlike, je to napredek, saj pomeni izenačevanje obeh esejev. Letošnji rezultati kažejo, da je pri pouku slovenščine smiselno več časa nameniti interpretativnemu esejem, saj interpretacija zahteva poglobljeno branje, ki je nujen pogoj tudi za razpravljalni esej.
- Oba eseja sta bila v primerjavi z lanskim letom vsebinsko nekoliko zahtevnejša; kandidati so pri vsebinskem delu dosegli v povprečju 18,03 (razpravljalni esej) oz. 18,06 točke (interpretativni esej) od 30 možnih (lani: 19,92 in 20,48), medtem ko je ocena jezikovnih postavk zelo podobna lanski (rahlo višja). Zahtevnost letošnjega eseja izhaja iz nalog tretje taksonomske stopnje, ki od kandidatov zahtevajo vrednotenje, komentiranje, presojanje, literarnobralni odziv, hkrati pa tudi od poglobljeno zastavljenih nalog na drugi taksonomski stopnji, ki od kandidatov pričakujejo poglobljeno razumevanje prebranih dramskih besedil.
- Pomembna ugotovitev je, da ravno naloge, zastavljene na tretji taksonomski stopnji ali s premišljeno kombinacijo druge in tretje taksonomske stopnje, najbolj prepričljivo ločujejo bolj zmožne kandidate od manj zmožnih. Indeksi diskriminativnosti so za vse naloge primerni, za veliko večino nalog pa odlični (tj. 0,40–0,60) – zato je tudi v prihodnje smiselno vztrajati pri nalogah tega tipa, saj zagotavljajo zanesljivost rezultata.
- Indeksa objektivnosti za oba eseja sta ustrezna (IO = 0,62 in 0,56), saj gre za nalogo popolnoma odprtega tipa. Ocenjevanje problemske in odprte naloge je za ocenjevalce velik izziv, saj je razvijanje argumentacije težko vnaprej v celoti predvidljivo, pomembna je tudi zmožnost bralčeve/ocenjevalčeve recepcije. Standardni odkloni pri ocenah posameznih postavk in obeh esejev v celoti povedo, da so razlike med ocenjevalci majhne, zato smo tudi z usklajenostjo ocenjevanja

lahko zadovoljni. Največji odkloni oz. razlike med ocenjevalci se pojavijo pri ocenjevanju vsebinskih postavk na tretji taksonomski stopnji.

4.3.2 IZPITNA POLA 2 (RAZČLEMBE NEUMETNOSTNEGA BESEDILA)

Izpitna pola 2 (IP2) celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje neumetnostnega izhodiščnega besedila izbrane besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta. Izpitna pola je sestavljena tako, da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlemb neumetnostnega besedila: pomensko, okoliščinsko, naklonsko, glasoslovno s pravorečjem, pravopisno, besedoslovno, oblikoslovno, skladijsko, besedotvorno, slogovno in besediloslovno. Naloge tako preverjajo znanje kot tudi različne zmožnosti na treh taksonomskih stopnjah: prva stopnja predstavlja dobesedno razumevanje, poznavanje dejstev, teorij, postopkov ipd., druga stopnja razumevanje s sklepanjem, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja, analizo, razčlenjevanje ipd., tretja stopnja pa ustvarjalno oziroma kritično razumevanje, sintezo, ocenjevanje z utemeljevanjem, ustvarjalno uporabo ipd.

Letos je IP2 sestavljalo 20 nalog, skupaj vrednih 90 točk. Prvih 19 nalog je bilo namenjenih razčlembi izhodiščnega besedila (73 točk ali 81,1 %), zadnja naloga pa tvorjenju besedila (17 točk ali

18,9 %). Izhodiščno besedilo je bilo publicistično besedilo, ki je bilo prirejeno po članku, objavljenem na spletnem portalu Dela, in sicer je šlo za intervju s Tomom Koroščem z naslovom »*Ni stvari, ki se ne bi dala povedati v slovenščini*«. Kandidati so morali v zadnji nalogi tvoriti krajši komentar.

IP2 je pisalo 5.534 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 59,34 točke (tj. 19,78 relativne točke). Indeks težavnosti testa je bil 0,66. Rezultati so skoraj identični lanskim (lani: 59,30 točke; 19,77 relativnih točk; IT = 0,65), IP2 torej zagotavlja stabilen rezultat. Letos sta najvišje število točk, tj. 88, dosegla dva kandidata, poleg njiju izpostavljam še dva kandidata s 87 točkami, tri kandidate s 86 točkami in enajst kandidatov s 85 točkami. Število kandidatov z visokim številom točk je primerljivo z lanskim rezultatom.

Ker se vse naloge v IP2 navezujejo na izhodiščno besedilo, presojamo veljavnost in ustreznost indeksov težavnosti in diskriminativnosti z vidika celote. Pri IP2 ne analiziramo indeksa objektivnosti, saj so bile naloge ocenjene samo enkrat, razen nalog mejnega kontrolnega ocenjevanja.

INDEKS TEŽAVNOSTI

Ustrezen indeks težavnosti je med 0,10 in 0,90. Vse naloge IP2 so znotraj tega pasu. Za lahke naloge veljajo tiste z indeksom težavnosti nad 0,80; v poli sta bili dve nalogi z indeksom na meji, in sicer 5. in 6. naloga (obe IT = 0,80). Za težke naloge veljajo tiste z indeksom pod 0,50, taki sta bili v poli 15. naloga (IT = 0,40) in 3. naloga (IT = 0,49), poleg njiju sta imeli 4. in 19. naloga indeks na meji (IT = 0,50) V nadaljevanju predstavljamo obe nalogi z indeksom težavnosti pod 0,50.

15. naloga se je izkazala kot najtežja (IT = 0,40), vendar je imela idealen indeks diskriminativnosti (ID = 0,49). V nalogi so morali kandidati v podani povedi (iz šestih stavkov) določiti vrste odvisnikov in priredij, po vrsti, kot si sledijo v povedi, so jih morali zapisati na ustrezne črte. Naloga je v celoti na drugi taksonomski stopnji. Rešitev je predvidevala zapis dveh odvisnikov in treh priredij – za vsako pravilno vrstico (vrste odvisnikov, vrste priredij) je kandidat dobil eno točko. Naloga je bila za kandidate zahtevna, ker je od njih zahtevala natančno razčlenitev povedi.

3. naloga je bila v poli druga najzahtevnejša (IT = 0,49), tudi ta naloga je imela ustrezen indeks diskriminativnosti (ID = 0,29). Gre za nalogo, povezano z razumevanjem besedila, ki je bila v celoti zastavljena na tretji taksonomski stopnji (kritično razumevanje in sinteza). Kandidati so morali razumeti Koroščevo pogled na rabo knjižnega jezika, predstavljen v 4. odstavku, ter na podlagi enega od zgledov iz 3. odstavka utemeljiti, da je Tomo Korošec zagovornik praške strukturalne šole. Naloga je od kandidatov zahtevala poglobljeno razumevanje besedila in jezikoslovnih pojmov (npr. raba knjižnega jezika, strukturalna šola) in sintezo znanja v smiseln odgovor z utemeljitvijo. Praviloma take naloge

dobro rešujejo tudi kandidati, ki naloge na nižjih taksonomskih stopnjah rešujejo slabše, saj naloge s tretje taksonomske ravni preverjajo predvsem kandidatovo zmožnost razumevanja in sintetiziranja zahtevnejših vsebinskih elementov iz besedila.

INDEKS DISKRIMINATIVNOSTI

Mejna vrednost indeksa diskriminativnosti je 0,20; letos je bila pod mejno vrednostjo le ena naloga, in sicer 1. naloga (ID = 0,18). Skoraj polovica nalog (tj. devet) je imela idealen ID (med 0,41 in 0,59), ostale pa med 0,21 in 0,38 – ugotovimo lahko, da je bila letošnja IP2 z vidika ločljivosti ustrezna.

1. naloga je imela torej najnižjo ločljivost (ID = 0,18), njena težavnost pa je bila ustrezna (IT = 0,69). Od kandidatov je zahtevala okoliščinsko razčlenbo izhodiščnega besedila, saj so morali poved dopolnjevati s podatki o besedilni vrsti, naslovniku ipd. Kot pravilne rešitve so se upoštevale le jezikovno (tj. pravopisno in slovnično) pravilne rešitve. Kandidat je dobil točko za po dve pravilni rešitvi. Analiza naloge pokaže, da je naloga dobro zastavljena; ustrežnejše ločevanje med kandidati pa bi prineslo drugačno ocenjevanje takega tipa naloge.

- **Sklep:** Ugotovimo lahko, da so rezultati IP2 stabilni. Letošnji rezultati so namreč močno podobni lanskim; trend višanja rezultata, ki smo ga opazili v preteklih letih, se je nekoliko upočasnil oz. zaustavil.
- Analiza nalog v IP2 pokaže, da so naloge raznovrstne, pokrivale so področja pomenske, okoliščinske, jezikovne in metajezikovne razčlenbe. Največ nalog je bilo kot po navadi s področja jezikovne razčlenbe, ki se deli na področja: glasoslovje s pravorečjem, pravopis, besedoslovje, besedotvorje, oblikoslovje, skladnja, slog in besediloslovje. Razmerja med posameznimi področji so primerljiva s prejšnjimi izpitnimi polami, tako da letošnja izpitna pola v ničemer izrazito ne odstopa od prejšnjih. Večina nalog je bila zastavljena na drugi taksonomski stopnji, ki od kandidatov zahteva razumevanje s sklepanjem, uporabo, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja in razčlenjevanje. Tudi v tem je letošnja izpitna pola podobna prejšnjim polam. Letošnja je, podobno kot lanska, od kandidatov zahtevala več naučenega in natančnega jezikovnega znanja, ki so ga morali biti sposobni prenesti v nove situacije oziroma uporabiti na novih primerih (druga taksonomska stopnja).
- Indeksi kažejo, da je bila večina nalog primerno težkih in da so naloge ustrezno ločevale boljše kandidate od slabših. Nalog z izrazitimi neustreznimi indeksi v letošnji poli ni, tako da lahko ugotovimo, da so bile naloge po težavnosti premišljeno zastavljene in da so bile nekatere pomanjkljivosti, ki so se pokazale v polah prejšnjih let, odpravljene.

4.3.3 USTNI IZPIT

Ustni izpit je notranji del izpita splošne mature. Pri njem se preverjajo tisti cilji učnega načrta, ki jih pisni del izpita ne more preverjati, in sicer zmožnost smiselnega in estetskega branja, zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku ter uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila ali odlomka ter pregledno literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oziroma pregledno znanje, razumevanje in sposobnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Sestavljen je iz: a) glasnega branja predloženega literarnega besedila; b) vprašanja ob predloženem literarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija oz. dialog); c) preglednega vprašanja iz književnosti ali strukturirane jezikovne naloge ob predloženem besedilu ali odlomku.

Povprečno število točk pri tem delu izpita je bilo 17,87. Indeks težavnosti je 0,89. Letošnji podatki so nekoliko višji od lanskih in tudi predlanskih (lani: 17,59; predlani: 17,85 točke), tik pod mejo, ki zagotavlja veljavnost izpita. Največ kandidatov je pri ustnem izpitu doseglo 20 točk, in sicer 1.985 (oz. 35,87 %); letošnji odstotek kandidatov z vsemi točkami je precej višji kot lani, ko je bilo takih kandidatov 30,82 %. Kandidatov z 19 točkami je bilo letos 943 (17,04 %), kandidatov z 18 točkami pa 802 (14,47 %). To pomeni, da je kar 67,38 % kandidatov na ustni maturi doseglo več kot 90 % točk. Indeks ločljivosti ocene pri ustnem izpitu je 0,40 – ta indeks je izračunan kot koeficient korelacije med interno in eksterno oceno,

zato lahko rečemo, da ni ustrezen, saj se interna ocena ustnega izpita prešibko »ujema« z eksterno ocenjenim pisnim delom (ne glede na to, da se na ustnem izpitu preverjajo in ocenjujejo druge vsebine). Precej večje ujemanje je npr. med oceno slovenščine v 4. letniku in oceno na maturi; ta korelacija ima koeficient 0,67.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Najpogostejši nepravilni odgovori so predstavljeni v poglavju 4.3, v razdelku, v katerem so predstavljene naloge z nizkim indeksom težavnosti.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

Komisija mnenja zunanjih ocenjevalcev ne preverja s posebnim vprašalnikom. Ocenjevalci svoje mnenje sporočajo glavni ocenjevalki ter pomočnicam in pomočnikoma glavne ocenjevalke prek sistema sporočil v programu RM Assessor. Ocenjevalci na naloge IP1 in IP2 niso imeli pripomb, ravno tako ni bilo pripomb na *Navodila za ocenjevanje*. Po razlagi *Navodil* na seminarju teh nismo dopolnjevali in nismo spreminjali točkovnika.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Pisni del izpita je v spomladanskem roku splošne mature potekal v dveh delih: IP1 so kandidati pisali 4. maja, IP2 pa 29. maja.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje* IP1 je bila v prostorih Državnega izpitnega centra 8. maja. Udeležili so se je članice in člani komisije ter pomočnice in pomočnik glavne ocenjevalke. Na seji smo potrdili pripravljena *Navodila za ocenjevanje* obeh esejev (razpravljalnega in interpretativnega). Razlaga *Navodil za ocenjevanje* in zadnje izobraževanje pred začetkom ocenjevanja s poudarkom na dilemah oz. na nalogah, ki naj bi jih bilo težje ocenjevati, sta bila izvedena na daljavo prek progama MS Teams 10. maja. Ocenjevanje esejev je potekalo od 12. maja do 11. junija.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje* IP2 je potekala 2. junija v prostorih Državnega izpitnega centra, udeležili so se je člani komisije ter pomočnice in pomočnik glavne ocenjevalke. V *Navodila za ocenjevanje* smo po pregledu moderacijskih pol vnesli nekaj dopolnil: dodatne pravilne rešitve, delno ustrezne rešitve in neustrezne rešitve. Predstavitev IP2 in *Navodil za ocenjevanje* zunanjim ocenjevalcem je potekala 3. junija. Po opravljeni vaji in standardizaciji so ocenjevalci lahko začeli z ocenjevanjem IP2. Ocenjevanje IP2 je potekalo od 7. do 18. junija.

Kontrolno ocenjevanje IP1 je potekalo od 13. junija naprej. V kontrolno ocenjevanje gredo eseji (I 1), pri katerih je bila razlika med dvema ocenjevalcema več kot 10 točk. Kontrolno ocenjenih je bilo letos 578 esejev (10,4 %), kar je nekoliko več kot lani in podobno predlanskemu deležu.

Ocenjevanje je sicer potekalo brez posebnosti. Pomočnice in pomočnika glavne ocenjevalke so kakovostno in strokovno vodili svoje skupine zunanjih ocenjevalcev, ob težjih dilemah so poslali vprašanje glavni ocenjevalki. Pomočnice in pomočnika so delo opravljali samostojno in strokovno; do večjih težav med ocenjevanjem ni prihajalo, zato ocenjujemo, da je bilo gradivo za IP1 in IP2 (naloge in *Navodila za ocenjevanje*) tudi letos zelo kakovostno pripravljeno, saj so se vse dileme razrešile že med pripravo na ocenjevanje.

Naloge kandidatov s posebnimi potrebami so letos ocenjevali trije za to usposobljeni ocenjevalci. IP1 je letos pisalo 153 kandidatov, IP2 pa 133 kandidatov. Naloge treh kandidatov so bile ocenjene po posvetovanju zunanjih ocenjevalcev s strokovnjakinjami.

Na seji 26. junija je DPK SM za slovenščino določila meje med ocenami pri slovenščini, slovenščini kot drugem jeziku (dvojezična slovensko-madžarska gimnazija) in slovenščini kot drugem jeziku (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre). Mej za ocene glede na lansko leto nismo spreminjali. Po postavitvi mej smo opravili še ocenjevanje obeh izpitnih pol tistih kandidatov, ki so se znašli tik pod mejo pozitivne ocene, takih je bilo 81. Prag pozitivne ocene je po opravljenem kontrolnem ocenjevanju na meji prestopilo 13 kandidatov (še 14 pa po ugovorih na oceno).

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pri slovenščini je bilo letos 353 ugovorov na oceno in 12 ugovorov na izračun ocene, skupaj pa 354. Lani je bilo vseh ugovorov nekoliko manj (skupaj 264).

Do spremembe točk je prišlo pri 132 kandidatih (37,29 %), do spremembe ocene pa pri 83 (23,45 %). V povprečju so se točke spremenile za 0,74, ocena pa za 0,24. Najvišja sprememba točkovne ocene je bila 2, največja sprememba točk pa 6,17.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Izpitno polo 1 (šolski esej) je pisalo 5.534 kandidatov (povprečno število odstotnih točk: 31,83; indeks objektivnosti: 0,61; indeks težavnosti: 0,64 (razpravljalni esej) / 0,63 (razlagalni esej); število tretjih ocenjevanj – 578 [10,4 %]). Letos so vse možne točke (50) dosegli trije kandidati (2022: 10; 2021: 1).

Razpravljalni esej je pisalo 4.255 kandidatov (tj. 76,8 %), v povprečju so dosegli 31,90 točke (2022: 33,64; 2021: 30,83) (indeks težavnosti: 0,64; indeks diskriminativnosti: 0,63; indeks objektivnosti: 0,62).

Razlagalni/interpretativni esej je pisalo 1.279 kandidatov (tj. 23,2 %), v povprečju so dosegli 31,60 točke (2022: 35,70; 2021: 31,79) (indeks težavnosti: 0,63; indeks diskriminativnosti: 0,58; indeks objektivnosti: 0,56). Odstotek kandidatov, ki so se odločili za interpretativni esej, je letos izjemno visok od tistega iz preteklih leti (2022: 3 %; 2021: 5,3 %). Rezultati interpretativnega eseja, ki so letos prvič lahko izračunani na relevantnem deležu kandidatov in so zato zanesljivejši, pokažejo veliko enakovrednost med esejema.

V povprečju so letošnji rezultati izpitne pole 1 slabši od lanskih, toda boljši od predlanskih; letošnji rezultati so namreč skoraj za dve točki slabši od lanskih in skoraj za točko boljši od predlanskih (2023: 31,83; 2022: 33,70; 2021: 30,89). Vsebinska zahtevnost letošnjega eseja izhaja iz nalog tretje taksonomske stopnje, ki od kandidatov zahtevajo vrednotenje, komentiranje, presojanje, literarnobralni odziv, hkrati pa tudi od poglobljeno zastavljenih nalog na drugi taksonomski stopnji, ki od kandidatov pričakujejo poglobljeno razumevanje prebranih dramskih besedil. Podobno kot v preteklih letih pa je za kandidate kljub spremenjenemu, bolj holističnemu ocenjevanju jezika, ki je bilo uvedeno lani, jezik še vedno zelo zahteven (pri razpravljalnem eseju letos 68,9 %; lani: 68,3 %), in sicer jezikovna pravilnost, ki dosega daleč najnižje indekse težavnosti, v prvi vrsti pravopis (pri razpravljalnem eseju letos 0,59 in lani 0,58).

Izpitno polo 2 (razčlemba izhodiščnega besedila) je pisalo 5.534 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 59,34 točke od 90 možnih (tj. 19,78 relativne točke). Povprečni indeks težavnosti je bil 0,66. Rezultati so skoraj identični lanskim (lani 59,30 točke, tj. 19,77 relativne točke, indeks težavnosti: 0,65), IP 2 torej zagotavlja stabilen rezultat. Najvišje število točk je bilo 88 od 90 možnih (2022: 89; 2021: 86), dosegla sta ga dva kandidata, dva sta dosegla 87 točk, trije 86 točk, 11 kandidatov 85 točk). Število kandidatov z visokim številom točk je primerljivo z lanskim rezultatom.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Indeksa težavnosti vsebinskega dela za razpravljalni esej (0,64) in razlagalni/interpretativni esej (0,63) kažeta, da sta bila oba eseja v primerjavi z lanskim (0,66) nekoliko zahtevnejša, povprečno število točk za vsebinski del je 18,03 od 30 možnih točk oz. 60,1 % (lani 19,92 oz. 66,4 %) za interpretativni esej in 18,06 točke oziroma 60,2 % za razlagalni esej. Indeksi težavnosti pri posameznih jezikovnih postavkah so različni, najnižji je bil pri jezikovni pravilnosti, a je primerljiv z lanskim, ko je bilo uvedeno novo, bolj celostno ocenjevanje jezika, in sicer za razpravljalni esej 0,59 pri pravopisu in 0,68 pri slovnici (lani 0,58 pri pravopisu in 0,64 pri slovnici) ter za interpretativni esej 0,57 pri pravopisu in 0,63 pri slovnici. Indeksa objektivnosti za oba eseja sta ustrezna, in sicer za razpravljalni esej 0,62 in za interpretativni esej 0,56. Indeksi diskriminativnosti so bili pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezni, tj. med 0,40 in 0,60 (ti najboljše ločujejo kandidate). Indeks objektivnosti za letošnji razpravljalni esej se pri vsebini giblje med 0,46 in 0,60, pri jeziku med 0,52 in 0,59.

Indeks težavnosti izpitne pole 2 je 0,66, kar je primerljivo z lanskim (0,65). Letošnja izpitna pola je bila torej za kandidate približno enako zahtevna kot lanska. Vse naloge so bile znotraj ustreznega indeksa težavnosti, tj. med 0,10 in 0,90. Težje naloge so bile tiste z IT pod 0,50 – takšni sta bili v letošnji poli dve (IT = 0,40 in 0,49) (lani tri), dve nalogi pa sta bili na meji (IT = 0,40). Lažje naloge so bile tiste z IT nad 0,80 – nalogi na meji (IT = 0,80) sta bili dve (lani pet).

6.3 Druge ugotovitve

Glede na poročilo DPK SM za slovenščino in glede na konkretne podatke lahko izpostavimo nekaj najpomembnejših ugotovitev.

Izpitna pola 1: Izbira razpravljalnega oz. razlagalnega/interpretativnega eseja: Delež kandidatov, ki so letos pisali interpretativni esej, je bil izjemno visok, 23,2 % (lani: 3 %). Večji delež kandidatov, ki so se odločili za pisanje interpretativnega eseja v primerjavi s prejšnjimi leti, lahko pripišemo dejstvu, da je bil letošnji razpravljalni esej nekoliko zahtevnejši (predvsem z nalogami na tretji taksonomski stopnji) in da so bila navodila za pisanje glede na temo (dogajalni prostor) za kandidate manj pričakovana. Rezultati interpretativnega eseja, ki so letos prvič lahko izračunani na relevantnem deležu kandidatov in so zato zanesljivejši, pokažejo veliko enakovrednost med esejema (IT = 0,64 za razpravljalni esej in IT = 0,63 za razlagalni esej). Analiza rezultatov obeh esejev je pokazala, da so v povprečju rezultati IP1 pri jeziku primerljivi z lanskimi, ko je bilo uvedeno celostno ocenjevanje jezika. Indeksi težavnosti kažejo, da kandidatom največje težave pri eseju povzroča jezikovna pravilnost, pri kateri kljub novemu načinu ocenjevanja dosegajo precej nizke rezultate, in sicer za razpravljalni esej 0,59 pri pravopisu in 0,68 pri slovnici (lani 0,58 pri pravopisu in 0,64 pri slovnici) ter za interpretativni esej 0,57 pri pravopisu in 0,63 pri slovnici.

Izpitna pola 2: Letošnja izpitna pola je bila podobno kot pole od leta 2019 naprej zastavljena v skladu s spremembami, ki so bile napovedane v predmetnem izpitnem katalogu za maturo 2019 (skrajšanje obsega izpitne pole 2 zaradi spremembe števila točk s prejšnjih 120 na sedanjih 90, pri čemer se čas reševanja pole 90 minut ni spremenil).

Z izbiro izhodiščnega besedila – letos je bilo to publicistično besedilo, intervju s Tomom Korošcem z naslovom »*Ni stvari, ki se ne bi dala povedati v slovenščini*« – komisija izpostavlja teme, povezane s slovenskim jezikom in književnostjo, letos konkretno jezikoslovja. Rezultati izpitne pole 2 so primerljivi lanskim 19,78 relativne točke od 30 možnih (lani: 19,77), najvišje število točk in število kandidatov, ki jih dosegajo, pa je tako kot lani precej visoko, in sicer sta 88 od 90 možnih točk dosegla dva kandidata (lani 89 točk en kandidat), dva sta dosegla 87 točk, trije 86 točk, enajst kandidatov 85 točk. Ostaja pa dejstvo, da za razliko od izpitne pole 1, kjer je maksimalno število točk 50 od 50 možnih (100 %), maksimalno število točk pri izpitni poli 2 še vedno ni 100 %, čeprav smo se temu rezultati najbolj približali prav lani (89) in letos (88).

Komisija ugotavlja, da so slabše reševane naloge, v katerih se preverja znanje slovnice na različnih jezikovnih ravneh in pravil pravopisa ter njegova uporaba pri tvorjenju besedila kot tudi naloge, povezane s kritičnim razumevanjem besedila in sintezo, ki so na tretji taksonomski stopnji. Najslabše reševane so bile naslednje tri naloge, od katerih je vsaj ena na osnovnošolski ravni: 15. naloga (IT = 0,40; ID = 0,49): *Preberite poved in napišite vrste odvisnikov in priredij, kot si sledijo. Včasih misliš, da imaš prav, pa moraš prespati ali pa te kolektiv tako korigira in ti pove, da je možno še kaj drugače.*; 3. naloga (IT = 0,49; ID = 0,20): *V 4. odstavku izhodiščnega besedila je izražen Koroščekov pogled na rabo knjižnega jezika. Z enim od zgledov iz 3. odstavka utemeljite, da je Tomo Korošec zagovornik praške strukturalne šole. Odgovor napišite v večstavčni povedi.*; 19. naloga (IT = 50): *V spodnjem besedilu je 10 jezikovnih napak. Popravite jih.* Indeksi diskriminativnosti kažejo na to, da te naloge dobro ločijo boljše kandidate od slabših (prim. skoraj idealni ID 49 % pri 15. nalogi).

Sestavljavci izpitnih pol si bodo tako kot doslej še naprej prizadevali za ohranitev ustreznega standarda znanja izpitne pole 2. Kot doslej bo tudi naprej posebna pozornost namenjena temu, da bodo vprašanja zastavljena čim bolj jasno in da bodo odgovori nanje čim bolj enoznačni, kar povečuje objektivnost ocenjevanja in olajša delo ocenjevalcem, ter da bodo naloge dobro ločevale kandidate z boljšim znanjem od tistih s slabšim. To prizadevanje se je v zadnjih letih izkazalo za ustrezno, saj se zadnji leti najvišje doseženo število točk, lani skokovito na 89 točk od 90 možnih, letos malo manj (88), približuje 100 %. To pomeni, da so kandidati, ki imajo tudi teoretično znanje slovnice in pravopisa, uspešnejši od tistih brez tega.

Sporazumevalna zmožnost kandidatov v slovenskem jeziku je še vedno prenizka. Rezultati jezikovne pravilnosti pri eseju so letos primerljivi s tistimi od lani, ko je bil uveden nov, bolj celosten način ocenjevanja jezikovne pravilnosti. Pri pisanju eseja kandidati najmanj obvladajo pravopisna in slovnična pravila. Glede na aktualne sporazumevalne navade srednješolcev v digitalni dobi (povečanje deleža pisnega sporazumevanja v neknjižnem jeziku in branja večinoma krajših besedil) je jezikovnemu pouku pri slovenščini v srednji (in že prej v osnovni) šoli treba posvetiti več pozornosti (v srednji šoli v skladu z učnim načrtom polovico ur) v smislu razvijanja sporazumevalne zmožnosti ter sistematičnega usvajanja slovnice in pravopisa. Reševanje izpitnih pol 2 iz preteklih let predvsem po jezikovnem občutku rojenega govorca brez dobrega teoretičnega poznavanja slovničnih in pravopisnih pravil kot osnovni način priprave na maturo iz jezika za dober rezultat na maturi ne zadošča. Prav boljši rezultati izpitne pole 2, v zadnjih dveh letih najboljši doslej, pa kažejo, da je trend ustrezen, saj so bile med zelo dobro reševanimi tudi naloge, ki zahtevajo tudi teoretično poznavanje slovničnih in pravopisnih pravil.